

DE BIBLIOTHEEK VAN DE TOEKOMST: DEEL 1

TEKST Ruben Arnaerts, Pulse Transitienetwerk

Interactieve kennismaking met elkaar en de SDG's tijdens de eerste bijeenkomst in Bibliotheek Permeke.

Hoe ziet de bibliotheek van de toekomst eruit? Hoe verweef je duurzaamheid in jouw bibliotheek en hoe krijg je iedereen mee? Een team van bibliotheekmedewerkers uit de stad Antwerpen buigt zich over deze prikkelende vragen in het traject *Transitie- & toekomstdromen*. Maandelijks nemen ze een verfrissende duik in diverse duurzaamheidsthema's en gaan ze de uitdaging aan om de toekomst van de bibliotheek en de rol ervan in de maatschappij om te denken.

PILOOTPROJECT

Het traject *Transitie- & toekomstdromen* is een pilootproject en een samenwerking tussen LINC vzw, Pulse Transitienetwerk en medewerkers van de openbare bibliotheken van Antwerpen. Het vatte aan begin 2022 en geeft in acht goedgevulde maandelijkse bijeenkomsten de noden, wensen, ambities en dromen van de bibliotheekmedewerkers over de toekomst en de transitie binnen en buiten de muren van de Antwerpse bibliotheken vorm. Elke stap omvat twee volledige dagen: informeren, inspireren, prioriteren en activeren. Het hele proces verloopt volledig participatief en wordt begeleid door Pulsegenoot Steven Vromman, ook bekend als Low Impact Man. Tijdens het traject voeden de deelnemers zich met inspirerende praktijken uit andere steden en verwante sectoren.

SAMENWERKING ALS BASIS, DOEL EN MIDDEL

Bibliotheken zijn de plaatsen bij uitstek waar samenleving en cultuur elkaar op een laagdrempelige manier ontmoeten. Binnen de publiekswerking bieden concepten als de *community librarian* en meerstemmigheid uitdagingen en mogelijkheden. Dergelijke thema's vormen dan ook de rode draad door dit traject, dat

voorafgegaan werd door een nulmeting over de kennis van duurzaamheid en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties (Sustainable Development Goals of SDG's) bij de deelnemers, waarna het traject geboetseerd werd op maat van de deelnemers.

De eerste twee dagen stonden in het teken van kennismaken, verbinden en informeren. Tijdens de eerste bijeenkomst dook de groep in duurzaamheid vanuit zoveel mogelijk invalshoeken. Wat is het, wat betekent het voor hen, als burger en als professional? Dirk Bocken van LINC vzw introduceerde de SDG's – die tijdens het traject als holistisch referentiekader fungeren – bij de deelnemers. Tijdens de tweede bijeenkomst waagde de groep zich aan een oefening in scenariodenken, gingen de deelnemers in interactie met de buurt en formuleerden ze al enkele prioriteiten.

GLUREN BIJ DE BUREN

Om de verbeelding van de bibliotheekmedewerkers verder uit te dagen, bezochten we op de derde en vierde dag goede praktijken uit andere steden en sectoren. De groep ontdekte tijdens de derde bijeenkomst het centrum van Brussel door de ogen van een interculturele gids, als onderdeel van het project *Twee (t)huizen, één gids* van de Federatie van Mondiale en Democratische Organisaties (FMDO). De medewerkers van de Koninklijke Vlaamse Schouwburg (KVS) in hartje Brussel vertelden welke inspanningen ze maken om zowel intern als extern inclusiever, diverser en bewuster te werken. Daarna ging de groep achter de schermen bij Muntpunt en verdiepte zich in het actie- en beleidsplan van de grootste Nederlandstalige bibliotheek in de hoofdstad. Nog exotischere oorden werden op de vierde bijeenkomst opgezocht met een grensoversteek naar het Nederlandse Tilburg. In een voormalige loods voor locomotieven staat daar de indrukwekkende LocHal, nu een bibliotheek die bruist van activiteit en experiment. De groep kreeg informatie uit eerste hand over de

Veel energie en nieuwe inzichten in de LocHal.

totstandkoming van de LocHal en initiatieven als de Kennismakerij, waar maatschappelijk relevante thema's een podium krijgen. De LocHal probeert meer te zijn dan een zuivere bibliotheek en hanteert de SDG's als leidraad voor haar beleid. In de namiddag nam de parkmanager van Spoorpark, het grootste burgerinitiatief van de Benelux, op een boogschuit van de LocHal, de groep op sleeptouw. De deelnemers ontdekten een schoolvoorbeeld van participatief samenwerken met de hele omgeving en hoe je complexe vraagstukken daarbij oplost.

Op de vijfde en zesde dag verwerkte de groep alle informatie en inspiratie en stelde ze haar eigen prioriteiten. Stormkop, uitbundige vrijhaven voor jonge en minder jonge avonturiers aan de Droogdokken in Antwerpen, deed op de vijfde bijeenkomst uitstekend dienst als inspirerend en activerend decor. Pulsegenoot en coördinator van Stormkop Koos Hogeweg verwelkomde de groep in de visie en werking van de culturele vrijhaven, waarna de groep onder begeleiding van die andere Pulsegenoot Steven Vromman aan de slag ging met de thema's uit de vorige vier sessies. Op de zesde bijeenkomst blies de groep verzamelen in Onder Stroom, de Antwerpse krachtcentrale en broedplek voor creatieve en ondernemende zielen. De organisatie KlimaatContact inspireerde en activeerde de deelnemers tijdens een workshop om deel uit te maken van de klimaattransitie en erover in gesprek te gaan met collega's. De groep werkte dan ook verder aan het actieplan, inclusief een stakeholders- en omgevingsanalyse van de bibliotheek. Het uiteindelijke doel was een of meerdere gemeenschappelijke actie(s), waaraan de bibliotheekmedewerkers tijdens de zevende en achtste dag sleutelden. Ze kozen ervoor om rond de thema's *armoede* en *collectiebeheer* een actieplan te realiseren.

MAAR WAT VINDEN ZE ER ZELF VAN?

Tussen de vijfde en zesde sessie polsten we enkele deelnemers over hun ervaringen met het traject. We konden het niet laten ook al even over de toekomst te filosoferen. Aan het woord zijn Eveline Potters (diensthoofd Bibliotheek Driehoek Ekeren), Mieke Van Geel (programmaleider Antwerpse Openbare Bibliotheken) en Jan De Vocht (diensthoofd Bibliotheek Berchem).

Hoe ervaren jullie het traject tot nu toe en wat bleef het meest bij?

Eveline: De startdag in Permeke was een eyeopener, in die zin dat het begrip van SDG's mij volledig onbekend was. Zo ben ik met gezonde ambities in het project gestapt en die koester ik nog

steeds. De startdag (op 4 februari 2022 in Bibliotheek Permeke) was voor mij meteen een hoogtepunt, waarbij er ook veel verwachtingen op tafel lagen. Bij aanvang was het onderscheid tussen meerstemmigheid en SDG's niet meteen duidelijk. In de cultuursector hebben we weinig rechtstreekse invloed, maar des te meer onrechtstreekse impact op onze bezoekers en dus de Antwerpse burger. Voor mij is dit traject vooral een uitnodiging tot een andere manier van denken en doen.

Jan: Die eerste dag in Permeke is me ook bijgebleven. Aanvankelijk leek het traject me te groots en veeleisend, maar uiteindelijk was ik blij dat ik me kon onderdompelen in de thematiek. Het traject brengt onze motivatie en het waarom duidelijker in kaart: het geeft concrete handvatten en een begrip van het groter geheel.

Mieke: Voor mij draait het ook om welke maatschappelijke rol de bibliotheek kan opnemen in de stad. De SDG's zie ik als een referentiekader om aan bepaalde uitdagingen het hoofd te bieden. De bibliotheek verwelkomt enerzijds veellezers, die nog steeds hun gading moeten kunnen vinden, terwijl we anderzijds meer en meer de stap moeten zetten naar kansengroepen om hen te ondersteunen. Ik sluit me aan bij mijn collega's dat bibliotheken uiteindelijk mensen moeten versterken. Vroeger focusten we ons misschien op een evidente doelgroep, namelijk zij die de bibliotheek al goed kennen en ook hun kansen kennen in onze maatschappij. Via eenvoudige ingrepen, zoals het verbreden van de openingsuren, het afschaffen van boetes en de inrichting van een veilige derde plek, proberen we de bibliotheek toegankelijker te maken.

NOOD AAN COHESIE EN SAMENWERKING

Het belang van SDG's is helemaal omarmd, maar de complexiteit voelt soms overweldigend. Daarnaast heerst het besef dat er al veel gebeurt, maar dat versnippering het draagvlak niet altijd ten goede komt. De deelnemers stelden zelf ook vast dat bibliotheken al veel inspanningen leveren, maar dat het overzicht en de communicatie erover soms ontoereikend is. De cohesie en samenwerking over meerdere niveaus en tussen bibliotheken ontbreekt nu nog. De deelnemers zetten een verbindende actie op en realiseren met dit traject alvast een inspirerende samenwerking over de verschillende Antwerpse bibliotheken heen. ■■

Voor meer informatie over dit traject kun je terecht bij LINC vzw (info@linc-vzw.be) en Pulse Transitienetwerk (info@pulsenetwerk.be).